

Al eeuwenlang Sint-Hubertusprocessie te Elewijt

Hubertus werd in 655 geboren als zoon van de hertog van Aquitanië en leidde een adellijk leven. Zijn vrouw Floribanne overleed in het kraambed bij de geboorte van hun zoon Floribertus. Hubertus trok zich vervolgens terug in de Ardennen waar hij zich vooral bezighield met de jacht. Toen hij op zekere dag wou aanleggen om een groot hert te schieten, verscheen tussen het gewei een lichtend kruis en een vermanende stem gebod hem vaarwel te zeggen aan de wereldse genoegens en voortaan in alle nederigheid het geloof in God te behartigen. Vanaf dan nam zijn leven een nieuwe wending. Hij werd geestelijke en ging in de leer bij de Tongerse bisschop Lambertus. Hubertus verkondigde het geloof in de Ardennen en in Brabant, en werd na de moord op Lambertus in 698 bisschop van Luik tot aan zijn dood in 727. Al in 744 werd hij heilig verklaard en sindsdien werden honderden kerken, kapellen, kloosters, scholen en verenigingen aan hem toegewijd. Al tijdens zijn leven en na zijn dood werden aan Hubertus vele wonderbare genezingen toegeschreven en wordt hij vereerd als de patroon der jagers en de beschermer tegen hondsdelheid of razernij en epilepsie.

Patroonheilige van Elewijt

Van oudsher staat Sint-Hubertus bekend als patroonheilige van de parochie Elewijt die zeer waarschijnlijk al vóór de 12de eeuw gesticht werd. Het dorp wordt in oude teksten vaak Sint-Huybrechts-Elewijt genoemd. Met de verering als patroonheilige kwam ook zijn kracht als beschermer tegen en genezer van hondsdelheid naar Elewijt.

Boeren trekken met hun vee naar Elewijt. Illustratie uit de rechterbovenhoek van de bul van 1 mei 1651 waarin de aartsbisschop van Mechelen de relikwieën van Elewijt erkent. Links het wapen van de Marselaer.

Een document uit 1506-07 vermeldt dat Elewijt toen al een grote vermaardheid kende, vermits men vanuit Groot-Bijgaarden "t'Elewyck met de verkens (was) geweest die van eenen razenden hond gebete waren".

In 1574 werden de relikwieën van de heilige godvruchtig in een schrijn bewaard en was een van de vijf altaren in de kerk aan de H. Hubertus toegewijd.

Echter in 1595 waren de relikwieën verdwenen, waarschijnlijk als gevolg van de plundering van de kerk in 1580 door een bende beeldenstormers en/of ketters.

De altaren in de kerk werden ontheiligd en de pastorij in brand gestoken. De Sint-Huibrechtssleutels, welke de gebeenten van de heilige hadden aangeraakt en waarmee de wonden door razende honden veroorzaakt, werden gebrand, bleven gelukkig bewaard.

Het linkse brandijzer bestaat in twee uitvoeringen: pro hominibus (voor mensen) en pro canibus (voor honden).

De verering herstelde zich evenwel al snel en in 1599 schreef Landsdeken De Mol uit Mechelen:

"Vermaard is (er) de gedachtenis van de H. Hubertus, die tweemaal 's jaars onder grote toeloop van volk vereerd wordt. De offergiften belopen tot zestig rijns gulden. Pastoor Christophorus van Espen getuigt dat velen van de vallende ziekte en van razernij zijn verlost. De koster is ermee gelast de gebetenen met een gloeiend ijzer te branden en zonder enige superstitie bezorgt hij hun brood, gewijd door de pastoor met gewoon het gebed uit het Luiks missaal, alsook gewijd water, dat ze moeten gebruiken negen dagen lang en daarbij negen Onzevaders en Weesgegroeten bidden."

Opmerkelijk is dat bij afwezigheid van de koster zijn vrouw instond voor het branden en dat dit alleen gebeurde wanneer er bloed uit de wonde vloeide.

In 1602 werd geschreven dat de begankenis van Sint-Hubertus te Elewijt al van mensenheugenis plaatsvond. In een tekst van 1623 geeft de deken uitleg over het brandijzer of de sleutel: "De oude Sint-Huybrechtssleutel werd vernieuwd, maar het grootste deel ervan komt voort van de vroegere, die misschien wel 200 jaar oud was. De oude sleutel had de relikwieën van de heilige nog aangeraakt."

Het grote succes van de Sint-Hubertusverering leidde in het dorp tot de aanwezigheid van talrijke herbergen waar pelgrims terecht konden voor drank en eten en eventueel overnachting. In de buurt van de kerk bevonden zich 'de Sint-Huybrecht', 'In de Keyser' later 'In 't goed Hart' (18de eeuw), 'In den Hert' (1741), 'In de Valk' (1735), en verder in het dorp 'De Swaen' (1727) en 'In de Oude Kat' (1755).

- Judocus Tuyaert,, geboren te Epepegem gebeten aan de rechterhand rond 1877 samen met de zoon van Jan De Smedt en ook te Elewijt gebrand.
- Louis Verdood, geboren te Kampenhout gebeten in 1877 samen met Coen van Kampenhout, gebrand te Elewijt.
- Kamiel Duferez uit Vilvoorde werd door een razende hond gebeten samen met 11 andere personen. Kwam St.Hubertus te Elewijt vereren.

Getuigenissen van 'behandeling' met het brandijzer eind 19de eeuw.

Alhoewel dit verboden was, ging de praktijk door tot Louis Pasteur omstreeks 1885 een vaccin tegen hondsdoelheid ontwikkelde.

Meer dan 400 jaar processie

In 2003 werd te Elewijt 400 jaar Sint-Hubertusprocessie gevierd. Hiervoor werd gerefereerd naar een rekening van de H. Geesttafel (destijds de armenbijstand) uit het parochiearchief van het jaar 1603, waarin geschreven werd dat op de processiedag, de tweede Sinksendag, een bedrag van 57 gulden geofferd werd. Ook vinden we in die rekeningen uitgaven voor billekens (prentjes) en vaentiens (vaantjes) geleverd in 1601 voor 9 gulden en in 1603 20 gulden voor prentjes. Dit moeten grote hoeveelheden zijn geweest. Het feit dat Elewijt omstreeks het jaar 1600 slechts zo'n 400 inwoners telde impliceert dat het volk van heinde en verre toestroomde om de processie bij te wonen.

Bedevaartsprentjes in de aard van het bovenstaande werden bij duizenden verspreid.

Belangrijk voor de verering is dat de parochie opnieuw in het bezit kwam van een relikwie van Sint-Hubertus. In 1650 werd deze vanuit de kapel van het kasteel van Frederik de Marselaer, heer van Perk en Elewijt, onder grote volkstoeloop overgebracht naar de kerk van Elewijt, waar het nog steeds bewaard wordt.

Dit stukje van het gebeente van Sint-Hubertus is afkomstig van de Kapucijnen van Antwerpen, werd door aartsbisschop J. Boonen van Mechelen als relikwie erkend.

In hetzelfde jaar werd door Heer de Marselaer de schenking gedaan van vier bunderen grond genaamd de Stockbeemden aan een stichting. De opbrengst van deze stichting diende aangewend tot het onder-

houd van een kapelaan die op zon- en feestdagen een vroegmis moest opdragen voor de talrijke bedevaarders.

Op 1 mei 1651 vond de oprichting plaats van de Broederschap van Sint-Hubertus, waardoor de aandacht gedeeltelijk werd verlegd naar de patroonheiligedag op 3 november. De toeloop van bedevaarders uit alle gewesten en zelfs uit Holland en Frankrijk bleef steeds aangroeien. Het Broederschap telde in de beginjaren 1800 ruim 10.000 leden. Zelfs onder de Franse revolutie en de boerenkrijg was de bedevaart naar Elewijt bloeiend gebleven.

Bij beslissing van paus Pius VIII in 1829 konden de leden ondermeer een volle aflaat verdienen als zij op 3 november in de kerk van Elewijt rouwmoedig biechtten, communiceerden en godvruchtig baden voor de uitroeiing der ketterijen en de verheffing van de H. Kerk.

Bij de plundering van de kerk door de Duitsers in augustus 1914 verdween de relikwie om op 3 november, de feestdag van de heilige, teruggevonden te worden.

In 2023 herdenkt Elewijt de 420ste verjaardag van de Sint-Hubertusprocessie. Zoals hiervoor aangetoond werd, gaat de verering van de heilige veel verder terug in de tijd, hetgeen vermoedelijk ook het geval is voor de processie.

Samenstelling van de processie

Dat de processie zeer waarschijnlijk in al de jaren op de tweede Pinksterdag is uitgegaan, vinden we terug in de rekeningen van de parochie uit de 18de eeuw en later.

Regelmatig werden er uitgaven gedaan voor het baldakijn, lantaarns, beelden en andere processie-kosten.

Het prachtige gepolychromeerde houten beeld van Sint-Hubertus dat jaarlijks in de processie wordt rondgedragen dateert uit de periode einde 17de begin 18de eeuw.

Ook de grote en kleine flambouwen die rondom en achter het baldakijn met het Heilig Sacrament door de notabelen en de leden van de confrérieën van het dorp worden gedragen, kennen al een lange geschiedenis.

Van in het begin werd de relikwie van Sint-Hubertus meegedragen in de processie evenals het Heilig Sacrament, begeleid door misdienaars en zangers.

De processie in de jaren 1950.

Zowat alle katholieke verenigingen die het dorp in de loop der eeuwen rijk was, hebben deelgenomen aan de processie. In eerste instantie de confrérie van de 'Guldebroeders' die al genoemd is in een decanaal verslag van 1682.

Een van de oudste groepen die aan de processie deelnam, was de Sint-Sebastiaansgilde, waarvan de oorsprong teruggaat tot 1565. De leden van de gilde, in historische kledij en met vaandel droegen het beeld van Sint-Sebastiaan. De deelname van de Gildeleden aan de processie was een verplichting en de koning van de gilde diende de braak (die te zien is in de staminee van de Semse) te dragen. Spijtig dat het bestaan van deze gilde ophield in 1972.

Tot op vandaag zijn vaste waarden in de processie: de harmonie Sint-Hubertus gesticht in 1814, de Scouts en de Gidsen, de Bond van het Heilig Hart (tot 1969), de Boerengilde (tot 1991), Milac (tot 1993), de Landelijke Rijvereniging Sint-Hubertus (van 1971 tot 1989), de toneelgroep Labyrint en vele vrijwilligers die nog steeds instaan voor de evocatie van een aantal taferelen uit het leven van de heilige, de eerste en plechtige communicanten en het biddende volk als laatste groep. Ook de brandijzers worden meegedragen in de processie.

De omvang van de processie is in de loop van de tijd geëvolueerd van een zeer uitgebreide processie zoals in 1958, met maar

liefst 46 topics waaronder vele vaandels en vlaggen, heiligenbeelden en evocaties van O.L.Vrouw en meerdere heiligen.

Enkele jaren later, in 1965, had de processie een grote gedaanteverandering ondergaan in de zin dat veel was weggevallen. De toenmalige pastoor Iven streefde naar vereenvoudiging en vond een buitenprocessie niet meer verantwoord en een verspilling van tijd en geld. Zijn devies was terug naar de kern van de zaak, geen show en folklore meer, maar een eenvoudige bidprocessie. Sommige pastoors schaften de processies in hun parochie eenvoudig af.

Gelukkig was pastoor Jozef Boven, aangesteld in 1973, een andere mening toegedaan en is het in belangrijke mate aan hem te danken dat de processie vanaf 1975 een radicale ommekeer kende. In het Milac-tijdschrift 'De Brug' van 1975 werd geschreven: 'Op Sinksenmaandag 19 mei zal andermaal de grote processie langs de straten van onze parochie trekken. Vrome gewoonten moeten we in ere houden. Het is een gemeenschappelijke getuigenis van geloof, een sportieve gebedstocht, een boeteomgang'. In de processie werden drie grote delen onderscheiden, zijnde de hulde aan de Heer Jezus, de hulde aan O.L.Vrouw en de hulde aan Sint-Hubertus, gevolgd door een grote groep biddende mensen. Vanaf 1977 wordt de processie opgeluisterd door een groep jachthoornblazers en vaak door vendelzwaaiers. Sinds vele jaren wordt de processie geopend door de Volkskunstgroep Reuzegom uit Leuven.

Het parkoers

Het parkoers van de processie is in de loop der jaren nagenoeg ongewijzigd gebleven. Vertrek op het kerkplein richting Sweynbeerstraat (vroeger langs de steenweg totdat het drukke verkeer dit niet meer toeliet), dan rechtsaf naar de Diependaalstraat, de Driesstraat, de Pater Penninckxstraat en via het Molenveld terug naar de kerk. Een tocht van zo'n twee kilometer. Langs het parkoers staan traditiegetrouw drie rustaltaren opgesteld: in de Diependaalstraat, op de hoek Driesstraat-Vinnestraat en het kappelletje van O.L.Vrouw op de hoek van de Pater Penninckxstraat.

Bij elk rustaltaar wordt een korte serenade gegeven door de jachthoornblazers en wordt de zegen met het Heilig Sacrament sfeervol begeleid door de Koninklijke Harmonie. De processie vertrekt na de eucharistieviering

van 9 uur en komt terug toe aan de kerk omstreeks 12 uur, waar nog een slotplechtigheid plaatsvindt met het 'tantum ergo', de zegen met het H. Sacrament en een laatste hulde aan de patroon van de parochie. Na afloop worden Sint-Hubertuskoekjes uitgedeeld aan de deelnemers.

Langs het parkoers zijn de rustaltaren versierd en wordt hier en daar zand gestrooid.

Zegening bij het kappelletje aan de Pater Penninckxstraat.

Het processiecomité stelt vaandels ter beschikking om de huizen langs het parkoers mee te versieren en aan vele huizen hangt de vlag uit waardoor de straten een feestelijke indruk maken.

Een beeld van het H. Hart of van O.L.Vrouw tussen twee brandende kaarsen voor het raam plaatsen maakt eveneens deel uit van de godvruchtige traditie.

Een werkgroep of comité Sint-Hubertusprocessie zet zich elk jaar in om deze mooie traditie in stand te houden en de processie tot een succes te maken. Elewijt is trouwens in België één van de laatste plaatsen waar nog een Sint-Hubertusprocessie uitgaat.

Op maandag 29 mei zal de processie opnieuw uitgaan. Wegens wegenwerken in de Driesstraat zal het parcours dit jaar aangepast worden.

Geïnteresseerden die meer informatie over de processie wensen, kunnen contact opnemen met Paul Heymans:

paul.heymans@telenet.be.

Bronnen: "400 jaar Sint-Hubertus processie Elewijt" Door Roger De Broeck, uitgave Heemkring 'de Semse'; "Monographie d' Elewijt" door pastoor Van Reeth, 1900; 'Zeven eeuwen heerlijkheid Perk-Elewijt' van Jos Lauwers. 'Levensschets van de H. Hubertus' door W. Waumans 1927.

Samengesteld door Willy Groffils